

megettört büszkeséggel indítványozták, hogy kössük össze a két csónakot.

— Most legyen nagy a melletek! Ugye, reggel kinevettetek, nincs kegyelem! — dörgött rájuk Öküz. De azért kiegyeztünk. Még pedig olyanformán, hogy a két csónakot egymásmellé akasztottuk össze és az egyik sátorlapot még kifeszítettük vitorlának.

Pompásan haladtunk! Legalább is úgy, mintha közepesen eveztünk volna. Ki-ki ahogy tudott, fekvőhelyet készített magának s lepihent. Igaz, hogy az én derekam a lábtartóra került, de azért feküdtem, csak azért hogy fekhessem. Csuti elővette a jegyzetét s nemsokára monoton hangon darálta: nagy en egyenlő két dé per lamda enszer négyzetgyökér en négyzet minusz szinusz quadrat bé minusz egy fél. Pufi pedig — már régen elfelejtve ebédutáni haragját — felelősségteljesen távcsövezett a vitorla hasadékán, örködve pihenő „csemetéi“ fölött.

Erőltetett szunyókálásomat Pufinak, mint vitorlakezelőnek, meg a kormányosnak a szóváltásai zavarták

— Milyen a látóhatár? — kérdezte Buxus. értvén rajta az esetleg közelgő hajót, uszályt s egyéb veszedelmet.

— Derült idő várható — felelt Pufi éles logikával, amivel élénk derűtséget keltett.

— De merre megyünk, jó az irány? — kérdezte tovább a kormányos.

— Most jó, épen a víznek megyünk — szólalt meg a Pufi-féle filozófia. Mintha mehettünk volna egyébként!

Folyt. köv.

Római levél.

Róma, 1925. okt. hó

Királynőm!

Ma még a tegnap int felém, de holnap már a holnapután érdekel. Az örök város előttem már nem érdekesség, elszállt a narancsillat, elröppent a kacagó álmom, lelkemben az emlékek virágai most fakasztanak bimbót.

Hazudtak az álmok s hogy kacagnak most felettem . . .

Ma még a ciprusok susogásával sír, zokog nyugalmat kereső lelkem, de holnapután szabad már akácbúgást hallanom s vele együtt zúgni:

„A dal a tettel egyesül
Ahol a szív honért hevül.“

Olyan a lelkem mint az elüszött eb, keresve kóborol a visszavárás szaharáján. Nincs . . . nem látta hajnalarcát, nem találta őt — nincs visszavárás.

Ez örjítő, rémes gondolat, mely bensőm lopva marcangolja, tépi, zúzza, mint orkán a felleget.

Elhagyatott, fájó vándor vagyok. Olyan a testem mint a sír, melybe a lélek, mint sirra a halálmadár, ha elvitte a vész híreket, megpihenni,

aludni jár. Eltemették a megértést — szomorúan kong temetésének hangja. A jajjal teli lelkek a paragrafus trónbitorló uralma alatt nyögnek. Nyugalmat adjatok! Ne susogjatok ciprusok... ne integessen a múlt..,

Királynőm, menekültem a nyomortanyáról, kiteptem magam a keserőségek hatalmából, hátat fordítottam egy időre a paragrafus fárházának — rohantam ide az olasz földre, gondoltam, hogy elfelejtek mindent ami fáj, mulatni, dalolni, kacagni fogok — csalódtam.

Az álmok hazudtak.

Sokat láttam, de még többet éreztem. Lelkem sokszor alattvalója volt a mult fájó érzéseinek, melyek mindig akkor tombolnak felettem, amikor erős érzések hatása alatt, emlékek szigetelődnek el lelkemben.

Sokszor hívtam ide átkozottul beteg fajomat, hadd tanuljon faji öntudatát s még többet töprengtem az otthoni semmi életem felett.

Ma is int felém a tegnap . . . a pálmák és ciprusok susogásával zokog a lelkem.

Est van. A teli hold megezüstözi a paloták apró tornyait, a Tiberis csörgedező hullámain fény törik meg, a S. Pietro Basilica harangja áhítatosan kongat Ave Máriát. Túl azon, egy magas dombról, büszke lováról, Garibaldi néz felém. Elhalt mára a dal . . . Lelkemnek nyugalmat keresek. Úti naplómát forgatom.

Királynőm, felolvasom neked egy napnak krónikáját.

1925. okt. 20.

Az óriás falakkal övezett örök várost, — mely úgy bűvik meg mögötte, mint a szerelmes kicsi lány lovagja mögött, — mely most még a titkok fátyolát viseli magán — elértük. A megérkezés öröme új erőt lopott alélt izmainkba. Fürgén, de mindegyikünk arcán a sokatvárás ráncá, sietünk egy sarokba, hol az üdvözlések sorozatát fogadtuk. 16 autóval robogtunk lakásunkra. Ma még ismeretlen a fehér sapka — holnap már tudni fogják az olaszok kik vagyunk.

A Via de Zoccollette 3 emeletes palotája volt végállomásunk. Ablakaink egy része a Tiberisre néz. Az elnökség részéről hivatalos program nem volt, mindenki oda ment, ahová akart.

Az én mai tervem, a római uccai élet megfigyelése volt. Istvánffy Miklós barátommal, kivel már a vonatban a tarokkparti és olasz bor mellélt barátságot szőttem, hét órán át barangoltuk az uccákat. Millió tapasztalat, rengeteg látványosság.

Nagy merészséget követek el, amikor megkísérlem e városnak leírását. Nem is város ez, hanem egész ország, ahol egy nemzetnek tudománya, művészete van összezsúfolva. A föld népeinek találkozó helye ez. E várost nemcsak a kereszténység mai kifejlődött állapota teszi nagyvá, hanem pogány maradványai is. S mivel megmérhetetlen az, amit mindkét tényezőtől tanulni, tudást, eszmét, ihletet lehet meríteni, azért bátran nevezhetjük Rómát örök és szent városnak.

A mai tapasztalatok óriási tömege olyan, mint egy tarka zsebkendő.

A Corso Umberto T. s a Corso Vittorio Emanuele az uccák legszelbberjé. Geometriai szabályossággal épült magas palotasorok határolják az ucca-közt, melyen óriási tömeg jár-ke fel s alá; egymást tolva szorong a sokaság. Itt tartja délutáni sétáját a római úri-világ. A pompás kosztümök, a divatós selyemtörlétek, a tükörfényű cilinderek szinte vetélykednek egymással a feltűnni-vágyásban. Az annyiszor dicsőített olasz női szépsé-

geket hiába kerestem. Nincs párja a magyar nőnek. A szépeknek dicsőítettek is itt lehetőleg fel legnagyobb számban. Brillians és gyémántos nyakékek, karkötők szórják a fénysugárt, melynél csak viselőjük éjsötét szemének perzselő villanása vakítóbb, Nincs hiány a gigerlikben sem. A szürke cilindernek s a monoklinak természetesen nagy szerepük van a hatáskeltésben.

Az arisztokraták könnyű ernyős hintóikkal végzik a szokásos sétakocsizást, s önkénytelenül is a Stefánia-úti gummikerekesekek korzóját juttatják eszünkbe.

De bármennyire hasonlít a Corso Umberto I. s a Corso Vittorio Emanuele uccái élete a modern Abendland városaiéhoz, mégis magán viseli az a tropikus öv tarkaságát. Az ucca sarkokon bájos arcú, barnafürtű ragazzak (virágárús lányok) kínálgatják a kosaraikban gondosan elrendezett virágcsokrokat. Ugyancsak e helyet tartja megszállva a polizza stivalik (cipőtakarítók) torzonborz serege is.

A kirakatok kedvelői csodálattal szemlélhetik az óriási üveglapok alatt elhelyezett fényüzési cikkeket, melyek ügyes elrendezésében, az olasz kereskedők valóságos szaktekintélyek. Itt ólálkodik az értelmes lazarónik egy fajtája, — s lesve vár az alkalomra, hogy a báméskodót kizsákmányolja. Míg a szem a látványosságok világában gyönyörködik, szennytól tapadó, olasz ujjak kotorásznak az idegen zsebében. A tereket a kocsisok foglalják el ernyős hintóikkal, könnyű carozzelláikkal. Jaj az idegennek, ha közéjük kerül! Tucatszámra rohannak rá, valóságos ostromot rendeznek tolakodó ajánlataikkal s ha nem menekül, menthetetlenül eltiporják.

Ha áthaladunk a nagy és szép utcákat összekötő keskeny utcákon, gondolkozóba esünk. Ezek az utcák rendkívül alkalmasak az olasz nép házi életének tanulmányozására, mert tudnivaló, hogy az olasz kiméli lakását s majd minden dolgát a ház előtt végzi. Naplóm teljesen a valóságot festi. Itt történik a reggeli mosakodás, itt fésülgetik a gondos olasz mamák borzashaju leányaikat. A ház előtt ütögeti a suszter is kaptafáját, munkálkodik a bognár és kezeli nagy gyorsasággal a tüt a szabó. Csodálatos világ az, melyet az idegen itt lát. Gondolkozóba estünk Miklós barátommal, mint kerülhetett egy ilyen szennyes lomtár Róma legszebb részének közvetlen közelébe. Magas házak szoronganak egymás mellett szörnyű rendetlenségben. Apró ablakok törik át a riktószínű falakat s mindannyi oly szűk, hogy a napsugár is csak alig bújhat keresztül rajtuk. Az ablakszárakat s a terraszok oszlopait ruhaszáritó kötelek fűzik a szemben lévő épülethez, melyen vidáman lobognak a hosszú vászonlepedők, a száradófélben lévő legkülönbözőbb női és férfi fehérneműek.

Az uccák rendkívül keskenyek s zsúfolásig tömve vannak járóké-lőkkel, jajgató, kiabáló, ordító, dühöngő sokaság mozog ide s tova. Pokoli nagy a zsvaj, szinte tűrhetetlen. Vérré vált szokásuk az már a taliánoknak, hogy bármit csináljanak is mindent fülsiketítő zajjal végeznek. Susogni nem tud az olasz.

Még a szerelmi vallomásait is úgy ordítja kedvese fülébe. A leg-egyszerűbb beszéd is úgy hangzik, mintha dühöngő veszekedés volna s eleinte csak vártuk, mikor ugranak már egymásnak a felek.

Az ár bennünket is magával ragadott, lassan haladtunk előre. Az

utcák telve vannak kereskedő és zsidó boltokkal. Az áruk nem férnek meg a boltban, hanem kivándorolnak az üzlet előtti kövezetre is. A lomtárosok a kapuk alatt telepednek le, de azért jó sokat foglalnak el az uccából is. Tarka világ uralkodik itt. Az út közepén kétkerekű taligák követik egymást szamaraktól vagy öszvérektől vonva s rogyásig rakva a sok zöldséggel. Minduntalan borzas fejű, félig meztelen gyerekek lábaltankódtak előttünk, piszkos kezeik között apró dobozokat szorongatnak és stentori hangon kiáltják az emberek felé: „Cserini signore cserini“. Ezek a gyufaárúsítók. Legkiálthatatlanabb elemei az utcának a házaló kereskedők. Egész boltjuk a nyakukban lóg.

Lépten-nyomon követnek, időközönként nagyokat kurjongatnak a füledbe s lávából és korálból készült tárgyaikkal majd a szemed szűrjék ki a nagy mutogatás közben. Van, aki így jelentkezik s iparkodik árúin túladni; „Ocso Janos“. Itt találjuk a híres makaroni kifőzőket is. Hatalmas katlanokban gőzölög az olaszok dicső nemzeti étele. A makaroni birodalom közepén bőréből majd kipattanó szakács áll. Köténye és vászonsapkája csak sejtetni engedik, hogy valamikor fehér színűk volt. Csodálatos mily szeretettel rajongja körül e népfaj kedvenc eledelét. Ne feledjük, ami tótnak a kása, erdélyinek a puliszka vagy nekünk a töltött káposzta, az az olasznak a makaroni. Talán a „Miatyánk“ imádkozásakor is arra gondol kenyér helyett s ha baksist (borraivalót) kér, mindég odamondja, hogy adjunk legalább egy kis makaronira valót.

E tarkaságok után a természetnek paradicsommá varázsolt ajándékát, a Piucio sétakertét tekintettük meg, melyben az olajfától körülvett pálmacsoportozatok a forró déli vidékekre varázsolták képzeletünket. Kétúton gondozott kanyargós utak vezetnek a park belsejébe, melyek mellett örökké viruló ligetek, haragoszöld olajbokrok, sötét pineák, égbetörő ciprusok s karcsu pálmák illatoznak. Itt van a délelőtti és esti korzó. Ide mindenki legszebb ruhájába jön el. Különösen a fiatalság gyakori vendége e paradicsomnak, kiket az első szerelem vagy az első csalódás emlékei idefűznek. A sötét lombok háttéréből amfiteátrálisan emelkedő hatalmas épületsorok tűnnek elő. Sok ezernyi apró, csillogó fénypontocská varázsolta el a szemünket, mintha az ég csillagos palástja övezte volna körül a várost is.

Többször eljöttem ide, hogy gyönyörködhessem abban a szépségben, melyet csupán a természet keze alkotott. Goethe számtalanszor felkereste e helyet, hogy ihletet nyerve dalba öntse azt, amit költői lelke sugallott.

Sokáig ültünk itt. Hallgattuk a szökökutak csobogását, a mandolinok és gitárok édes zenéjét s az ábrándok mennyországába ringató olasz dalt.

Fáradtan tértünk haza, boldogan hajtottuk nyugalomra fejünket. Már szunyadtunk — de ajkaink szinte öntudatlanul suttogták még akkor is a csodás olasz dal utolsó sorait: Santa Lucia, Santa Lucia . . .

POPITY IMRE.

